DOI: https://doi.org/10.53486/sstc2026.v1.84

CZU: 336.14:[316.654:351](478)

THE IMPACT OF BUDGETARY TRANSPARENCY ON CITIZENS' CONFIDENCE IN PUBLIC ADMINISTRATION

IMPACTUL TRANSPARENȚEI BUGETARE ASUPRA ÎNCREDERII CETĂȚENILOR ÎN ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ

GHERB Valeria, studentă, specialitatea: Finanțe și Bănci
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova,
Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61
Telefon: + 37368986735
e-mail autor: gherb.valeria@ase.md

Abstract: *Transparency in public budgeting has become a cornerstone of modern governance, directly influencing the relationship between citizens and public administration. This paper explores the impact of budgetary transparency on citizens' trust in governmental institutions, highlighting both theoretical perspectives and empirical evidence. Transparent budget practices—such as accessible financial data, participatory decision-making, and clear reporting mechanisms—strengthen accountability and reduce perceptions of corruption. When citizens can monitor how public funds are allocated and spent, they are more likely to perceive the administration as legitimate and responsive to societal needs. Conversely, opaque budgetary processes foster scepticism, erode confidence, and may lead to civic disengagement. The study emphasizes that transparency is not merely a technical requirement but a democratic value that enhances social cohesion and governance effectiveness. By analysing case studies and comparative data, the paper demonstrates that budgetary openness contributes significantly to rebuilding trust in public institutions, ultimately reinforcing the foundations of democratic governance.*
Key words: ***budgetary transparency, public administration, citizen trust, accountability, governance, fiscal openness, public sector performance***
JEL CLASSIFICATION: D73, H11, H61, H83

INTRODUCERE

Transparența bugetară reprezintă un element esențial al guvernanței moderne, având un impact direct asupra nivelului de încredere al cetățenilor în administrația publică. Într-un context marcat de cerințe crescânde privind responsabilitatea și integritatea instituțiilor statului, accesul liber la informațiile financiare devine un instrument fundamental pentru consolidarea legitimității guvernării. Obiectivul principal al cercetării este de a analiza modul în care transparența bugetară influențează percepția cetățenilor asupra administrației publice, identificând atât beneficiile, cât și provocările asociate.

Importanța acestei cercetări derivă din nevoia de a înțelege relația dintre deschiderea procesului bugetar și nivelul de implicare civică. Atunci când cetățenii pot urmări modul în care resursele publice sunt alocate și utilizate, crește gradul de responsabilizare a autorităților și se reduce riscul percepției de corupție. În același timp, lipsa transparenței generează neîncredere, scepticism și diminuarea participării civice.

În ediția 2023 a OBS (Open Budget Survey), Republica Moldova s-a clasat pe locul 5 din 125 de țări, cu un scor de 81/100 la transparență. Această performanță plasează țara printre cele mai deschise sisteme bugetare din lume, confirmând eforturile administrației de a publica informații detaliate și accesibile.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Analiză succintă a surselor bibliografice în domeniul problemei cercetate

Literatura de specialitate subliniază că transparența bugetară este un factor esențial în consolidarea încrederii cetățenilor în instituțiile publice, inclusiv în unitățile de învățământ. Accesul la informațiile

financiare reduce asimetria informațională și permite comunității să monitorizeze modul de utilizare a resurselor (Stiglitz, 1999). Această posibilitate de verificare directă întărește sentimentul de siguranță al cetățenilor și contribuie la crearea unei relații de încredere între administrație și comunitate.

Transparența creează un cadru de responsabilitate, în care administrația publică – fie cea centrală sau locală – trebuie să răspundă pentru deciziile financiare (Bovens, 2007). Astfel, cetățenii percep instituțiile ca fiind mai deschise și mai responsabile, ceea ce reduce suspiciunile de corupție și favorizează implicarea civică.

Implicarea directă consolidează încrederea comunității în faptul că resursele alocate în sectorul educației sunt utilizate conform nevoilor reale ale școlii. În domeniul educațional, accesul liber la informația privind bugetele școlare contribuie la implicarea părinților și elevilor în procesul decizional, sporind legitimitatea instituției.

Studii recente realizate de organizații internaționale, precum International Budget Partnership, confirmă că transparența la nivel local aferentă instituțiilor precum școli, licee și la nivel central - universități are un impact direct asupra percepției comunității privind corectitudinea și eficiența utilizării fondurilor. Totuși, multe surse menționează și provocări: lipsa competențelor financiare ale cetățenilor poate limita înțelegerea datelor, iar transparența formală nu garantează automat încrederea, aceasta depinzând de calitatea și accesibilitatea informațiilor.

Descrierea metodelor de cercetare utilizate

Cercetarea se bazează pe o abordare mixtă, care îmbină metode calitative și cantitative, pentru a surprinde atât dimensiunea obiectivă a transparenței bugetare, cât și percepțiile subiective ale comunității educaționale. Fundamentarea metodologică demarează de la premisa că transparența bugetară nu poate fi evaluată exclusiv prin documente oficiale, ci trebuie analizată în corelație cu nivelul de încredere manifestat de cetățeni – în acest caz, părinți, elevi și cadre didactice.

Metodologia aplicată în lucrare, în primul rând, s-a realizat printr-o analiză documentară a literaturii de specialitate, pentru a identifica principalele modele teoretice descrise în studiile internaționale privind transparența bugetară. Această etapă a permis conturarea cadrului conceptual și a indicatorilor relevanți pentru evaluarea transparenței la nivelul unei instituții educaționale.

În al doilea rând, cercetarea a inclus un studiu de caz asupra bugetului unui liceu, cu sediul în mun. Chișinău. Au fost analizate documentele financiare oficiale – planul de venituri și cheltuieli, rapoartele trimestriale și anuale, precum și informațiile publicate pe site-ul instituției sau afișate în spațiile publice ale liceului. Accentul s-a pus pe nivelul de acces la date, gradul de dezvăluire a informației și modul de prezentare, în vederea evaluării dacă acestea pot fi înțelese de către membrii comunității.

Metodele cantitative au inclus analiza statistică descriptivă și corelațională a datelor obținute din chestionare, pentru a identifica relațiile dintre nivelul de transparență perceput și gradul de încredere al cetățenilor. Această abordare integrată permite o evaluare complexă, care nu se limitează la dimensiunea formală a transparenței, ci surprinde și impactul real asupra încrederii comunității educaționale.

Rezultatele obținute

Scorul OBS, anterior menționat, reflectă faptul că în Republica Moldova se prezintă publicului majoritatea documentelor esențiale: bugetul aprobat, rapoartele de audit și declarațiile pre-bugetare. Publicarea acestor documente permite cetățenilor să urmărească modul în care sunt planificate și cheltuite resursele publice. Totuși, raportul denotă că „Citizens Budget” – documentul simplificat destinat publicului larg – are un scor modest (59/100), ceea ce presupune un nivel limitat de accesibilitate a informațiilor pentru cetățenii fără pregătire financiară. Încrederea în administrația publică se construiește pe baza acestei deschideri, iar lipsa transparenței generează scepticism și diminuarea participării civice.

Prima etapă a analizei efectuate a vizat dinamica bugetară a Liceului Teoretic „Vasile Vasilache”. Transparența începe cu publicarea bugetelor inițiale, permițând comunității să înțeleagă prioritățile instituției. Am observat o creștere constantă a alocațiilor, ceea ce denotă o planificare strategică axată pe dezvoltare. În anul 2023, bugetul a fost de aproximativ 14,4 milioane MDL, în timp ce pentru anul 2025 se preconizează o creștere până la 19,5 milioane MDL.

Tabelul 1. Sinteza evoluției bugetare a liceului „Vasile Vasilache”

Indicator	**Anul 2023 (MDL)**	**Anul 2024 (MDL)**	**Anul 2025 (MDL) (prognozat)**	**Evoluție**
Total Cheltuieli	14.417.000	15.215.600	19.587.500	+35,8%
Remunerarea muncii	8.806.000	8.703.000	11.862.700	+34,7%
Energie termică	600.000	600.000	600.000	0% Constant
Reparații capitale	353.300	600.000	240.000	Fluctuație strategică

Sursa: elaborat de autor în baza rapoartelor de execuție și limitelor de alocații liceului (LT Vasile Vasilache, 2025)

Evoluția bugetară evidențiază creșterea constantă a alocațiilor, ceea ce reflectă o planificare strategică orientată spre dezvoltare. Această tendință transmite comunității mesajul că instituția are capacitatea de a argumenta necesitatea fondurilor suplimentare și de a le utiliza eficient. Publicarea acestor date în mod transparent consolidează încrederea cetățenilor, care percep administrația ca fiind responsabilă și predictibilă.

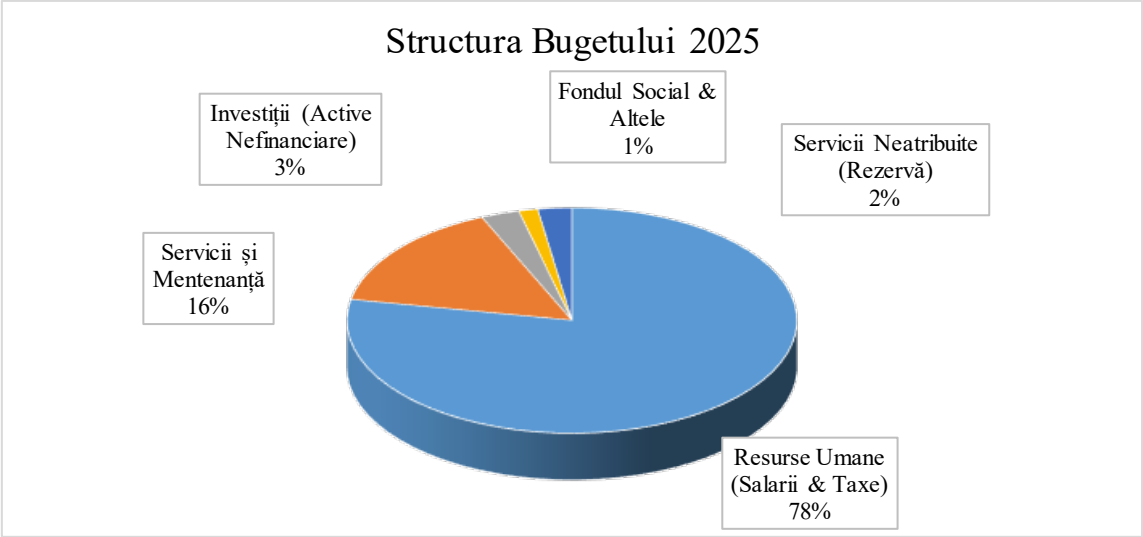

Figura 1. Radiografia Bugetului 2025 a liceului „Vasile Vasilache”
Sursa: elaborat de autor în baza rapoartelor despre bugetul instituției

Graficul circular al bugetului 2025 arată că cea mai mare parte a resurselor – 78% – este destinată resurselor umane (salarii și taxe). Această pondere ridicată confirmă faptul că instituția de învățământ alocă preponderent fonduri pentru personalul său, ceea ce este esențial pentru calitatea actului educațional. În același timp, alocările pentru servicii și mentenanță (16%) și pentru investiții (3%) reflectă preocuparea pentru infrastructură și modernizare. Transparența asupra acestor priorități permite cetățenilor să înțeleagă direcțiile de dezvoltare și să aprecieze modul responsabil de gestionare a fondurilor.

Corelarea dintre evoluția bugetară și structura cheltuielilor demonstrează că instituția de învățământ nu doar obține fonduri suplimentare, ci le și distribuie conform unor obiective clare şi transparente. Această coerență între planificare și execuție bugetară, atunci când este comunicată deschis, fortifică încrederea părinților și elevilor în administrația publică. Cetățenii pot verifica direct modul în care sunt utilizate resursele, ceea ce diminuează suspiciunile de corupție și stimulează implicarea civică.

Faptul că aceste date sunt accesibile publicului din rapoartele de execuție bugetară la nivel instituțional permite verificarea directă a investițiilor de către grupurile de interese; în cazul dat, am putea presupune grupurile de părinți. Transparența în acest sector elimină suspiciunile de gestionare defectuoasă a fondurilor destinate modernizării spațiilor de studiu. Mai mult, accesul facil la aceste informații stimulează implicarea civică, întrucât părinții și elevii se simt parte din procesul decizional și au încredere că vocea lor contează.

CONCLUZII/RECOMANDĂRI

Transparența bugetară se dovedește a fi un element central în consolidarea încrederii cetățenilor în administrația publică. Publicarea bugetelor inițiale, a rapoartelor de execuție și a datelor financiare detaliate permite comunității să urmărească modul în care sunt gestionate resursele. Această deschidere reduce suspiciunile de corupție și transmite un mesaj de responsabilitate și seriozitate din partea instituțiilor.

Exemplul liceului analizat arată că o creștere constantă a alocațiilor, corelată cu o execuție bugetară aproape perfectă, consolidează percepția părinților și elevilor că instituția are o direcție clară și sustenabilă. Structura cheltuielilor, cu accent pe resursele umane și pe mentenanță, confirmă orientarea spre calitatea actului educațional și spre modernizarea infrastructurii.

Totuși, transparența formală nu este suficientă pentru a genera încredere deplină. Informațiile trebuie să fie accesibile și ușor de înțeles pentru publicul larg, altfel există riscul ca cetățenii să nu poată valorifica datele disponibile. În lipsa clarității, transparența rămâne un exercițiu tehnic, fără impact real asupra implicării civice.

Pentru ca transparența bugetară să se transforme într-un instrument de consolidare a încrederii, este necesar ca instituțiile să adopte o abordare mai prietenoasă și mai deschisă față de cetățeni. Documentele cu caracter financiar ar trebui prezentate într-un limbaj simplu, completate cu grafice și sinteze vizuale, astfel încât să fie mai accesibile tuturor părților interesate.

Pentru instituția publică analizată, transparența bugetară trebuie să fie privită nu doar ca o obligație administrativă, ci și ca un instrument de consolidare a relației cu comunitatea. Publicarea periodică a bugetelor și a rapoartelor de execuție bugetară, însoțită de explicații clare, ar permite părinților și elevilor să înțeleagă mai bine modul în care sunt alocate și distribuite resursele. Această deschidere ar contribui la creșterea încrederii și la diminuarea neîncrederii privind gestionarea fondurilor.

Nu în ultimul rând, instituția ar trebui să valorifice instrumentele digitale – publicarea rapoartelor pe pagina web a liceului, utilizarea rețelelor sociale pentru informarea comunității și crearea unor platforme interactive. Aceste măsuri ar facilita accesul rapid la informații și ar demonstra că instituția de învățământ – liceul – este deschisă și responsabilă față de cetățeni.

REFERINȚE:

1. Bovens, M. (2007). Analysing and assessing accountability: A conceptual framework. *European Law Journal, 13*(4), 447–468. https://doi.org/10.1111/j.1468-0386.2007.00378.x
2. International Budget Partnership. (2023). *Open Budget Survey 2023: Country results – Moldova*. International Budget Partnership. https://internationalbudget.org/open-budget-survey (internationalbudget.org in Bing)
3. Liceul Teoretic „Vasile Vasilache”. (2025). *Bugetul instituției*. https://ltvasilache.educ.md/bugetul-institutiei/
4. Stiglitz, J. E. (1999). *Transparency in government*. Oxford University Press. World Bank Annual Conference on Development Economics.

Coordonator științific: BUȘMACHIU Eugenia, doctor, conferențiar universitar
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova,
Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61
Telefon: + 37369988588
e-mail: eu_busmachiu@ase.md